

Terug naar Beesterswaag .

Door Frans W.Weisglas

Februari 2009; de Volkskrant

Door de grimmige economische crisis staat het kabinet de komende weken voor een ware vuurproef. Niets minder dan een majeure herziening van het regeerakkoord is noodzakelijk. Heikele onderwerpen als het begrotingstekort, gigantische extra uitgaven en bezuinigingen, de hypotheekrenteaftrek, de hoogte van de AOW-leeftijd, het ontslagrecht en de WW-uitkeringen zijn daarbij aan de orde. “Niets is heilig” zeiden de minister-president en vicepremier Bos, maar kort daarna werden door de premier en vicepremier Rouvoet respectievelijk de hypotheekrenteaftrek en de zogenaamde “aanrechtssubsidie” wel heilig verklaard, terwijl Bos de uitgaven voor ontwikkelingssamenwerking en defensie min of meer onaantastbaar noemde. Daaruit bleek al meteen hoe enorm moeilijk het is voor een coalitiekabinet, waarin de belangrijkste ministers tevens politiek leider van hun partij zijn, om in eensgezindheid tot dergelijke ingrijpende beslissingen te komen.

Het is wenselijk dat de politieke leiders van partijen die een coalitiekabinet vormen niet in dat kabinet, maar in de Tweede Kamer zitten. Dat is van belang voor het gewenste dualisme tussen Kamer en kabinet en het biedt die politieke leiders de mogelijkheid om meer voor hun partijstandpunt op te komen en dat niet vanaf het eerste moment te hoeven versluieren achter de in een coalitie noodzakelijke compromissen. Tijdens het eerste paarse kabinet van 1994 tot 1998 was Frits Bolkestein als VVD-leider daarvan een goed voorbeeld.

Dat Balkenende, Bos en Rouvoet er in 2007 voor gekozen hebben om alle drie in het kabinet te gaan zitten brengt hen in de buitengewoon moeilijke economische situatie van nu in een zeer lastige positie. Zij hebben de plicht om als bewindslieden in eensgezindheid te komen tot de noodzakelijke ingrijpende maatregelen, maar er wordt ook van hen verwacht dat zij als partijleiders op komen voor de principiële uitgangspunten van hun politieke stroming. Hun kiezers verwachten van hen dat zij dit laatste ook naar buiten toe laten zien. Die spagaat leidt al gauw tot politiek gekrakeel binnen het kabinet en tot te veel op partijbelangen gericht optreden in de media. Vooral de minister-president bevindt zich daarbij in een moeilijke positie, omdat hij bij uitstek geroepen is om leiding te geven aan het onderhandelingsproces in het kabinet en om te waken voor de stabiliteit en eensgezindheid van zijn kabinetsploeg en een eenduidig optreden naar buiten. Maar binnen zijn partij wordt ook van hem verwacht dat hij opkomt voor de opvattingen van het CDA.

De dubbele pet die Balkenende, Bos en Rouvoet dragen- enerzijds (vice)premier, anderzijds partijleider – zou hen letterlijk of figuurlijk terug naar Beesterswaag moeten brengen, de plaats waar in 2007 het regeerakkoord tot stand kwam. Op die manier kunnen zij zich bevrijden uit de spagaat waarin zij zich bevinden. De drie leiders van de coalitiepartijen zouden zich in de Friese plaats weer los kunnen maken van de Haagse waan van de dag, thans om het regeerakkoord te herzien.

Het zou ook goed zijn om dat weer te doen onder leiding van Herman Wijffels, die opnieuw als “informatuur”- deze maal uiteraard niet formeel benoemd door het Staatshoofd- zou kunnen optreden. Balkenende, Bos en Rouvoet kunnen dan op gelijke voet onderhandelen en beslissen over de noodzakelijke ingrijpende maatregelen in onze economie, waarbij Wijffels wederom als extern voorzitter van dat overleg kan optreden. Natuurlijk moeten en zullen de

premier en de vicepremiers daarbij het algemeen belang van ons land voorop stellen. Maar door het regeerakkoord te herzien op dezelfde wijze als het tot stand is gekomen geven zij zichzelf meer ruimte om ook uit te gaan van de principiële inhoudelijke opvattingen van hun partijen . En het in beslotenheid onderhandelen onder leiding van een onafhankelijke voorzitter en op enige afstand van de dagelijkse Haagse politiek biedt onder de huidige exceptionele omstandigheden een grotere kans op succes. En dat is in het landsbelang!

Frans W. Weisglas is Oud- Voorzitter van de Tweede Kamer.